

**GAGNENING 9 BOSQICHLI TA'LIM MODELİ ASOSIDA TASVIRIY SAN'AT DARSLARINI
TASHKIL QILISH**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17504785>

Rahmonova Dilafrō'z Ahrorovna

Samarqand viloyati Pedagogik mahorat markazi tasviriy san'at fani o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada zamonaviy ta'lim yondashuvlari Gagnening 9 modeli asosida tasviriy san'at darslarini tashkil etish haqidagi fikr va mulohazalar berilgan.*

Kalit so'zlar: *Gagnening 9 modeli, Mone, Renuar, Degas, Pissarro, impresionizm, realizm, mo'yqalam.*

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning muhim jihatlaridan biri ta'lim oluvchilarni faqatgina o'qitish emas, ularni mustaqil bilim va malakalarni egallashga yo'naltirishdir. Bunda o'qituvchining asosiy vazifasi o'quvchilarning mustaqil ishlariga rahbarlik qilishdan iborat bo'ladi.

O'rganish tabaqalashtirilgan ta'lim va turli darajadagi yordamni talab qiladi. Har bir o'quvchi o'ziga xos bilimga ega bo'lganligi sababli, darslarda o'qituvchilar ham har doim o'quvchining murakkabligi va qabul qilish darajasini hisobga olishi kerak. Turli xil o'quv maqsadlariga erishish uchun esa turli strategiyalar tuzish talab qilinadi. Ham ichki, ham tashqi rag'batlantirish, o'rganish shartlariga ta'sir qiladi. Har bir o'quvchidagi yangi qobiliyatlar ichkarida qayta ishlanayotgani kabi, sinf sharoitlari, o'quv jarayonini qo'llab-quvvatlash, darslarni tizimli tashkil etish muhim hisoblanadi.

Gagne ta'kidlaganidek o'rganish davom etadi va doimiy ravishda oldingi bilimlarga asoslanadi, odamlar aqliy jihatdan o'zlarining jismoniy imkoniyatlariga qarab rivojlangan va doimiy bilim olish orqali inson jamiyatning qimmatli a'zosiga aylanadi. Ta'limga kirish ham bir xil bo'lsada, o'rganish natijasi o'zgaradi. Insonning xulq-atvori nafaqat tashqi muhitga, balki kognitiv jarayonning o'ziga ham bog'liq deb hisoblagan.

Gagne ta'lim natijalarini beshta asosiy toifaga ajratdi: og'zaki ma'lumot, intellektual ko'nikmalar, kognitiv strategiyalar, vosita qobiliyatlari va munosabatlar.

Gagne o'zining 9 bosqichli modelida o'qitish jarayonini bosqichma-bosqich tashkil etish orqali o'quvchilarda bilim, ko'nikma va malakalarni samarali shakllantirishga yordam beruvchi didaktik yondashuvni taklif etgan.

Tasviriy san'at inson tafakkurini, hissiyotini va dunyoqarashini shakllantiruvchi o'ziga xos fanlardan biri hisoblanadi. Darslarni tashkil etishda o'quvchilarning qobiliyatlarni hisobga olgan holda tashkil etish maqsadga muvofiq.

Tasviriy san'at darslarida Gagnening 9 bosqichli modeli asosida darslarni tashkil etish

Mavzu: Impersionizm		
Bosqich	Faoliyat	Maqsad
1. Diqqatni jalb qilish (<i>Gain attention</i>)	Qisqa video yoki slayd orqali Mone, Renuar, Degas, Pissarro kabi rassomlarning asarlarini tasvirlash, namoyish etish.	O'quvchilarni hayratga solish, mavzuga emotsional kirishish darsga jalb etish.
2. O'quv maqsadini tushuntirish (<i>Inform learners of the objectives</i>)	Bugungi darsda biz impressionizm uslubida rasm chizishni o'rganamiz. Siz o'z taassurotingizni — tabiat, quyosh, yoki odamlar haqidagi hislaringizni ranglar yordamida ifodalaysiz.	O'quvchilarga nima o'rganishlari va bu ularga qanday foyda keltirishi haqida ma'lumot berish
3. Oldingi bilimlarni faollashtirish (<i>Stimulate recall of prior knowledge</i>)	Oldingi darslarda biz tasviriy san'at janrlari va oqimlar haqida gaplashgan edik. Realizmlar va impressionistlar o'rtasidagi farq nima deb o'ylaysiz? O'quvchilardan o'tgan darsda o'rganilgan mavzuni qisqacha bayon qilishni so'rash.	Mavzu bilan bog'liq bo'lgan avvalgi bilimlarni eslatish.
4. Yangi ma'lumotni taqdim etish (<i>Present the content</i>)	“Impressionizm” fransuzcha impression “taassurot” so'zidan olingan. Asosiy xususiyatlar: Yorqin ranglar, tabiiy yorug'lik. Qisqa, tez chiziqlar (mo'yqalam zarbalari). Lahzalik taassurotni ifodalash. Rasmda chiziqlar aniq emas, lekin hissiy kuch mavjud.	Mavzuni tushunti-rish va asosiy ma'lumotlarni yetkazish.
5. O'rgangan bilimlarni yo'naltirish (<i>Provide learning</i>)	Ranglarni aralashtirmasdan, toza holatda ishlatish. Mo'yqalam zarbalarini tez va	O'quvchilarga yangi bilimlarni qanday qo'llashni

<i>guidance)</i>	erkin qo'llash. Hisni ifodalash - masalan, tonggi salqinlik yoki quyosh nurining iliqqligini ranglar orqali berish. Qisqa amaliy namoyish: o'qituvchi doskada 5 daqiqalik mini manzara chizadi.	ko'rsatish.
6. Amaliy mashqlar (<i>Elicit performance</i>)	O'quvchilar o'zlari tanlagan manzara yoki hissiy holatni chizadilar: masalan, "Quyosh botishi", "Bahor tongi", "Bog'da sayr" va hokazo. Materiallar: guash, akvarel yoki pastel.	O'quvchilarni o'z bilimlarini amalda sinashga undash.
7. Fikr-mulohaza berish (<i>Provide feedback</i>)	O'qituvchi ish jarayonida va yakunida izoh beradi: "Rang tanlovi juda jonli." "Mana bu joyda yorug'likning o'tishi juda tabiiy." "Kayfiyat aniq sezilayapti." O'quvchilarning javoblari va amaliy mashqlar bo'yicha fikr-mulohaza berish.	To'g'ri yoki noto'g'ri javoblar bo'yicha izoh berish.
8. Natijalarni baholash (<i>Assess performance</i>)	Baholash mezonlari: Rang uyg'unligi va ifoda (3 ball) Kompozitsiya (3 ball) Taassurotni hissiy yetkazish (4 ball)	O'quvchilarning mavzuni qay darajada o'zlashtirganligini aniqlash.
9. Bilimni mustahkamlash va uzviylikni ta'minlash (<i>Enhance retention and transfer</i>)	Uy atrofidagi manzarani yoki kundalik hayot lahzasini kuzatib, "Mening taassurotim" nomli kichik rasm chizish. Keyingi darsda uni tahlil qilish.	O'rganilgan bilimlarni mustahkamlash va boshqa sharoitlarda qo'llashga undash

Gagnening 9 bosqichli modeli asosida tashkil etilgan dars o'quvchilarning faol ishtirokini, ijodiy fikrlashini, tasviriy malakalarini rivojlantiradi.

Har bir bosqichda o'quvchi diqqatini jalb qilish, bilimni amaliyot bilan bog'lash va teskari aloqa orqali mustahkamlash imkoniyati yaratiladi. Natijada o'quvchilar san'at asariga nafaqat texnik, balki hissiy va estetik nuqtai nazardan yondashishni o'rganadilar.

Shunday qilib, Gagne modeli tasviriyl san'at darslarida samarali, tizimli va shaxsga yo'naltirilgan o'qitish usuli sifatida o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi, darsni izchil va mantiqiy yo'lga qo'yadi, his-tuyg'u va tasavvur orqali ijodiy fikrlashni rivojlantiradi, san'atga shaxsiy yondashuvni shakllantiradi.

Impressionizm - bu nafaqat san'at yo'nalishi, balki inson hissiyotini rang va yorug'lik orqali ifodalash madaniyatidir. Ushbu dars orqali o'quvchilar atrofdagi tabiat, inson hayoti va holatlarni o'z ko'zi bilan ko'rishga, ularni shunchaki chizish emas, balki his qilishga va hisni ifoda etishga o'rganadilar. Natijada o'quvchi san'atni nafaqat ko'radi, balki uni yashaydi - har bir rasm o'quvchining ichki dunyosini, taassurotini aks ettiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Hasanov, I. Tasviriyl san'at o'qitish metodikasi. — Toshkent: "O'qituvchi", 2019.
2. Nazarov, A. Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalar. — Toshkent: "Fan va texnologiya", 2018.
3. Qurbonova, M. Kimyo fanini o'qitishda interfaol metodlar. — Toshkent: "Yangi asr avlodi", 2020.
4. Harlen, W. The Teaching of Science in Primary Schools. — London: David Fulton Publishers, 2018.
5. Rakhmanova, D. A. (2024). Primary Concepts of Perspective and Scientific Recourses on Teaching it as a Science. Web of Semantics: Journal of Interdisciplinary Science, 2(4), 19-24.
6. Ahrorovna, R. D. Z. (2023). MUAMMOGA ASOSLANGAN TA'LIM (PBL) DOIRASIDA CHIZMACHILIK DARSLARINI TASHKIL ETISH VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH. FAN, TA'LIM VA AMALIYOTNING INTEGRASIYASI, 377-379.
7. Ahrorovna, R. D. Z. (2025). TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA FANLARARO INTEGRATSIYA. FARS International Journal of Education, Social Science & Humanities., 13(10), 300-303.